

terij, niets meer
de val, waar de
g met de dusge-
vallen en wetens

de hand op den
grijpt van achter
iseering van den
haal.

soogd heeft, is in
het schafte eet-
de gevangenis
de leven een ge-
een boven-alles-
emand vroeg of
s een verlorene,

kking zeggen en

hier hebben de
edachte, dat er
voor den diepst-
dschap van het
lorenheid, staat
lschap, die het
at het daarmee
van een wereld,
end voorbijgaat,
chen, die Kufalt
hun staf, heeten
minees en broe-
an vrome drog-
zijn ze gemeene
en vroom mom-
len in een schijn
De Schrijver
beeld van het
rp te doen uit-

hristus-vijandige

, om de machte-
zijn Evangelie te

machten in dit
leven is, omdat
Evangelie omzet

loor wat deze
mingen van het
en.

lacht, doch een
gave, maar een

te vraag is hier-
d.

Christus-belijder
als leetuur in

C. T.

**CHAP-
IJK**

reeks werd er
ereenstemming
he planten- en
l. Dit geldt ook
oven dit artikel

im gebruik ge-
nde vrede was.
te betrekkingen
s schrijven aan
tingen over het
iegelen zich in
agstuk de zich
angdurige dis-
heftigheid ge-
soms samen te
ademie. Kerke-
sche geleerden,
unne plechtige
spaalde univer-

a zin nog eens
ide marielaren
door een von-
getroffen. Dat
veest; voor een
men niet zoo
ging.

te wijzen, dat
t de strijd der
net een kracht
en vehementie,
te de felle aan-
digers der om-
nog één wisten
tuiging. Welke

In het scheppingsverhaal worden afzonderlijk genoemd „de groote zeedieren en alle levende kri- oelende wezens waarvan het water wemelt, naar hun aard” (Gen. 1:21a, vert. Aalders). Hieronder hebben we te begrijpen allereerst de enorme monsters, die in de zee hun verblijfplaats hebben. De vertaling „walvissen” van onze Statenover- zettters is te eng. Met de „levende krioelede wezens” worden dan bedoeld alle overige zee- dieren (visschen, schaaldieren, enz.).¹⁾ Later in vs 26 en 28 worden ze dan weer samengevoegd onder den naam „visschen der zee”. Uit deze verschillende benamingen en uit het feit, dat bijv. zoetwatervisschen in het geheel niet genoemd worden, blijkt wel, „dat de openbaring aangaande de schepping, zooals die in Gen. 1 en 2 gegeven is, klaarblijkelijk niet beoogt een volledige optel- ling te bieden van al datgene wat door God ge- schapen is”.²⁾

In het algemeen worden in de Heilige Schrift onder „visschen” verstaan alle waterbewoners, dus alle dieren, die het water als middenstof hebben, waardoor zij zich bewegen en die daar- voor de noodige en nuttige lichaamsbouw en or- ganen hebben. Deze naam is dus typeerend, niet bepalend of systematisch. Dit zelfde ver- schijnsel treffen we telkens aan bij de benaming van groote groepen als vogels, kruipend gedierde enz., niet alleen in het scheppingsverhaal, maar ook bijv. in de onderscheiding van reine en on- reine dieren van Leviticus 11.

Dit hoofdstuk bevat nog tal van moeilijkheden en vormt een geschikt onderwerp voor de samenwerking tusschen theologen en biologen, waarop reeds eerder gedoeld werd. (Zie art. I.)

Deze typeerende benaming hangt ook samen met het doel der H. Schrift om ons de schepping voor te stellen als het kunstwerk van een doel- bewust God en daarom in alles wijs en doelmatig ingericht.³⁾

Een juiste Schriftbeschouwing voert ook hier weer tot een juiste waardeering der gegevens omtrent de natuurlijke historie in de Schrift. Daar ontbreekt echter dikwijls veel aan. Maar al te dikwijls is, — hoe eigenaardig dit moge schijnen, — kritiek op de Schrift gebouwd op een gemis aan natuurwetenschappelijk inzicht. C. E. van Koetsveld zegt: „Er is bij vele schrijvers nog een scheidsmuur opgericht tusschen de studie van de Natuur en van de Schriftuur, deze dub- bele openbaring Gods”.⁴⁾ Deze woorden worden niet instemming aangehaald door L. Fonck, die er aan toevoegt: „Daar komt nog bij, dat het nauwkeuriger onderzoek van dezen specialen tak van wetenschap voorzover het betreft de landen van den Bijbel, een kind van dezen tijd is. Daar- om schieten de werken van de kerkvaders en van de oudere verklaarders in dit opzicht meestal tekort, waaraan toch, hetzij bewust of onbewust, zelfs door de modernste wetenschap meer ontleend wordt dan zij zelf wil toegeven.”⁵⁾

Slechts zoo is het te verklaren, dat nog steeds bezwaren tegen de Schrift worden ingebracht, die den toets der wetenschappelijke kritiek niet kun- nen doorstaan.

Een der meest sprekende staaltjes hiervan is wel de „walvisch van Jona”. De redeneering is dan, dat dit verhaal onmogelijk juist kan zijn,

1) Dr G. Ch. Aalders, Genesis (Korte Verkl.), blz. 73 en 92.

2) Idem, De Goddelijke Openbaring in de eerste drie hoofd- stukken van Genesis, blz. 264. Zie over deze kwestie ook Genesis, blz. 96 v.v.

3) Dr J. P. de Gaay Fortman en H. Heidingsa, Leerboek der Nat. Hist. III, blz. 249. Zie ook: A. J. Haans S. J., Blind toeval of doelmatigheid in de Plantenwereld. 1907. (Uitgave no. 9 van de Apologetische Vereen. „Petrus Canisius”).

4) C. E. van Koetsveld, De Gelijkenissen van den Zalig- maker I, blz. 80.

5) L. Fonck S. J., „Sanktörnein, Tolkorn und höhere Parabelkritik”, Zeitsch. f. Kath. Theologie 26 (1902).

verwijten men elkander ook deed in de hitte van den strijd, de moederschoot van ééne kerk om- ving hen toch alle en, afgezien van een enkelen vrijdenker, aanvaardden toch allen de hoofdwaar- heden van het Christendom van schepping, zonde, verzoening en wereldeinde.

Eerst in den nieuweren tijd, die zich meestal hield aan een milderen en beschaafder toon, waren het niet meer de leden van één kerk, de belijders van één geloof, die elkander ontmoetten aan de frontieren hunner vakstudie. Al scheen de voorgrond zoo iets minder bewogen, de ach- tergrond kreeg in donkerder kleuring een veel diepere diepte. In de onderhandelingen der vak- wetenschappen stonden nu verschillende wereld- beschouwingen tegenover elkaar, het materialisme wilde zich met het Christendom meten, en de meest principiële overtuigingen kwamen in het geding, toen atheïstische geesten de zekere resul- taten der wetenschap wilden benutten voor hun schrale wereldbeschouwing. Een afgrondelijke kloof scheedde in het laatst der vorige eeuw den theoloog en den natuuronderzoeker, en men moet zich maar niet voorstellen, met welk een gezicht hun professorale representanten elkaar bij de senaatsvergaderingen de hand hebben gedrukt.

Ook deze periode is thans weer achter den rug. Wel licht haar schrille schijnsel hier en daar nog

omdat een walvisch zoo'n nauw keelgat heeft, dat er niet eens een haring, laat staan een mensch door kan.

Van deze redeneering deugt niet veel of juist gezegd: niets. In de eerste plaats is niet uit te maken, of het een walvisch geweest is, die Jona in zich opgenomen heeft. Het verhaal in het boek Jona luidt: „De Heere nu beschikte eenen grooten visch om Jona in te slokken” (hoofdst. 1:17). In verband met helgeen boven gezegd is over de beteekenis van het woord „visch”, kan het een walvisch geweest zijn. In Matth. 12:40 spreekt de Heere Jezus over Jona in verband met Zijn eigen leven en sterven: „Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in den buik van den walvisch, alzoo zal de Zoon des menschen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde”. Hier heeft de Statenvertaling wel „wal- visch”, maar de grondtekst geeft „zeemonster”.⁶⁾ Hier dus ook geen zekerheid.

In de tweede plaats is de walvisch met het spreekwoordelijk kleine keelgat de Groenlandsche Walvisch (Balaena mysticetus), die alleen in de Noordelijke Zeeën voorkomt en niet in de Middellandsche Zee, waarin Jona, die op reis was naar Z.W. Spanje, werd geworpen. Deze is het dus zeker niet geweest.

In de derde plaats, aannemende het geval, dat het werkelijk een walvisch is geweest, brengt dat geen enkele moeilijkheid. In de Middellandsche Zee komt wel een walvisch voor. Deze soort is de Potvisch (Physeter macrocephalus), een 20—23 meter lang zeemonster. De kop is 5 m lang en 3 m hoog. De bek is niet, zooals bij de Groenland- sche walvisch bezet met baleinen of baarden, maar heeft een groot aantal tanden, die het dier tot een eerste klas roover stempelen. Het voedsel is hoofd- zakelijk zeer groote inktvisschen, die gemakkelijk de groote, uiterst rekbaar slokdarm kunnen pas- seeren.⁷⁾ Zulk een dier kan zeer wel een mensch opslokken.

Het is dan ook zeer begrijpelijk, dat Fonck in het zoo straks aangehaalde artikel scherp afreken met dergelijke zoogenaamde bezwaren: „Verder laten velen van deze vertegenwoordigers der cri- tiek zich door de gansche richting van hun studie en werk er toe verleiden, om voor hun nieuwe en willekeurige hypothesen ook steun te zoeken op zulke plaatsen, die alleen door het gebrek aan natuurwetenschappelijke kennis bij deze critici nog op de een of andere wijze als vaste punten be- schouwd kunnen worden. Dergelijke misgrepen toonen opvallend duidelijk aan, op wat voor zwak fundament zulk een hoog gebouw der kritische wetenschap vaak opgetrokken is. Hoe koener de tinnen van dit gebouw ten hemel rijzen, hoe hoog- hartiger de titanenmoed van deze kritische be- schouwers de autoriteit van Gods Woord en van de geheele Christelijke Oudheid aanrandt, des te beklagenswaardiger komt hun dwaze waagstuk aan het licht om op drijfzand een vesting te willen bouwen, van waaruit men den hemel kan be- stormen”.

F. J. BRUIJEL.

6) Dr F. W. Grosheide, Matthëus (Kommentaar op het N. T.), blz. 157.

7) Brehms Tierleben XII, blz. 482 v.v.

Dr J. Ridderbos, Kleine Profeten II (Korte Verkl.), blz. 41.

UIT DE HISTORIE

Het eeuwfeest der Afschelding.

XI.

Wat moet er omgegaan zijn in het eerlijk ge- moed van een man als De Cock, die zoo geschokt

even na, maar de onderlinge verhouding van theologie en natuurwetenschap wordt thans niet meer gestoord door de agressiviteit van het materia- lisme. Veelmeer is er op het natuurwetenschappe- lijk erf een zeer opmerkelijke kentering gekomen, die ook de verhouding tot de godgeleerdheid grondig heeft gewijzigd. Er waait een andere wind, en wanneer de natuurwijsbegeerte er thans eens toe komt om haar innerlijke overtuigingen mede te deelen, dan wil het soms schijnen, alsof haar hart zoo stillekens uitgaat naar die metaphysische grootheden, wier werkelijkheid de theologie van oudsher beleed.

Het is een bijzonder merkwaardig verschijnsel, dat de grooten onder de hedendaagsche beoeffe- naars van natuurkunde en biologie zich niet meer kunnen onthouden van algemeene beschouwingen, waarvan een vorig geslacht zich nog met alle tekenen van afkeuring zou hebben afgewend. En in die overpeinzingen durven ze zich zelfs weer te bezinnen over de mogelijkheid van een im- materiële lijnsgrond van al wat is, en wagen ze zelfs den naam te noemen van Eén, die met geen natuurwetenschappelijke methode te vatten is. En dat komt niet alleen, omdat de personen wissel- den, toen een ander geslacht opkwam. Want er zijn er ook onder de oudere onderzoekers, die deze wending van harte meemaken, omdat de nieuwere studieresultaten daartoe schijnen te drin- gen. Zoo Bernhard Bavink, die twintig jaar lang

en smartelijk getroffen was geworden door wat de synode zelf op listige wijze had bedreven toen zij het koninklijk reglement van 1816 aanvaardde, waardoor de orde en eendragt in de Neder- landsche Hervormde Kerk verstoord werd en zal blijven verstoord zolang dit collegiaal systeem blijft gehandhaafd! Hoe driest toch, te durven gewag maken van ordeverstoring! Wie hadden al lang de orde verstoord en gingen daar ijverig mee voort? Wie waren het die de ware Hervormden griefden week in week uit en door wat zij predik- ten, en door hetgeen zij schreven? Hoe haatten de mannen die op de grofste wijze de trouwste zonen en dochteren der „Vaderlandsche kerk” scholden voor stalvee en voor ossen. Dat Van der Linde dit aandurfde, kan niet te zeer verwonde- ring wekken, doch dat de zeer geëerde en ge- leerde Dr Bentham Reddingius dit ook deed, en nog wel in een particulier schrijven aan den oppermachtigen albeschikker en bestuurder van 't departement van eeredienst, den heer Janssen, hebben de archieven in Den Haag eerst nu aan het licht gebracht. Een boekje van een blauw- verver, de voorrede van De Cock, een dorps- dominee, en dat nog wel over de Evangelische Gezangen, die in de groote kerk in Den Haag op oostentatieve wijze niet mede gezongen werden als ze werden opgegeven, bijv. door een graaf Dirk van Hogendorp, die zooveel niet kenden en dies niet zongen, terwijl er toch geen zangdwang be- stond, zou de orde en eendragt zoo ernstig ver- storen dat de rust alleen maar zou kunnen weer- keeren als maar „exemplarlijk” werd gestraft en drakonische maatregelen werden genomen, terwijl de grondzuilen der kerk werden ondergraven op allerlei manieren en haar orde was onderste boven gekeerd, neen, De Cock die dat zoo klaar zag, diep gevoelde, en met innige smart had gade- geslagen, hij moest wel trillen van heftige gemoeds- beweging als hij las wat men hem ter teekening voor- legde. Mocht hij daar niet over handelen? Zou een verstandig en vooral eerlijk mensch hieronder de hand kunnen zetten? Stak hij zijn hand niet tus- schen de scherpe, neen venijnige tanden van een foltertuig door te onderteekenen dat hij zich van nu voortaan, zoo in het openbaar als in het bijzonder stichtelijk zal gedragen. Moet hij zich dan soms als een Van der Linde in het openbaar gedragen en uitlaten? Moet hij zich dan wellicht als Assens wijf vermaarde predikant in het geheim uitlaten? De zeer ge- plaatste verontwaardiging maakte zich meester van den lang en veel geplaagden man. En toch! Zijn geduld was nog niet ten einde! Hij verzekerde het zelf. Nog weerstond hij den aandrang zich toch af te scheiden! Hoe men kan schrijven: „De Cock heeft niets gedaan om een botsing te ver- mijden, al wil dit niet zeggen, dat hij die opzet- telijk heeft uitgelokt” is, alleen maar te verklaren uit een animositeit die een weinig verder schrijft: Hij was een verwoed briefschrijver (ik onder- streep. K.). Zeker, De Cock dacht ook nu weer het eerst aan den koning. Bij Van Hogendorp had hij geïnformeerd naar de St.-Generaal: welke wind in dit college woei. Van Hogendorp lichtte hem zoodanig in, dat hij zich maar liever tot den koning wenden wilde dan tot de Staten-Generaal. Hij was een onvermoeid briefschrijver. Juist doordat naar schier alle zijden omzien om raad en steun wordt klaar weersproken, dat De Cock niets deed om een botsing te vermijden. Neen! s ch i p p e r e n dat kon hij niet. Een belofte doen, stukken teekenen met een soort van reservatio mentalis, een voorwaarde die hij voor zichzelf hield, daarvan had hij grooten afkeer; zulk be- staan hield hij terecht voor meened of breken van zijn woord. Hoe gansch anders staan de mannen van kerkherstel van onzen tijd tegenover wat in het Noorden des lands plaats greep, dan

de apologeten van het christendom bestreed, om- dat hunne wapens naar zijn inzicht niet deugden, en die nu toch een geschrift in 't licht zendt onder den titel: „Die Naturwissenschaft auf dem Wege zur Religion”. Dit suggestieve opschrift, dat ons de trotsche en autarke natuurwetenschap als het ware doet zien pelgrimeeren naar de vroeger ver- smade religie, heeft ook in ons land de belang- stelling voor deze vragen acuut versterkt en tot onderwerp van bespreking gemaakt in allerlei kring. Die titel is misschien te suggestief, maar het effect der vermeerde belangstelling is heil- zaam en gerechtvaardigd, omdat het waarlijk niet het eenige geschrift is, dat nu zulk een geluid laat hooren.

Het is een her-oriënteering der natuurkunde, die, doordringend tot in de laatste vragen der natuurwijsbegeerte, de geesten opnieuw aan het denken heeft gezet, en hunne gedachten in andere banen heeft geleid. Zoo kon het geschieden, dat ook de verhouding tot de theologie nu weer anders wordt gezien. De nadere toedracht van dat ge- beuren en dit opmerkelijk gevolg zijn de zaken, waarvan deze artikelen zich rekenschap trachten te geven.

Dr G. A. LINDEBOOM.

de Haagsche vrienden, die tegen Scheiding waren, doch het den predikanten euvel duidden dat zij De Cock in zijn protest tegen de vijanden van de gereformeerde kerk, haar leer en orde, geheel alleen lieten staan. De brieven door Dr A. Capadose in dezen tijd geschreven aan Da Costa, kunnen daarvan maar niet zwijgen. Als dan de predikanten zich niet zullen laten hooren, dan zullen zij bemoedigen en steunen; en als zij vreezen dat de actie uitloopen zal op een door hen niet gewenschte Scheiding, dan zullen zij waarschuwen, dan zullen zij een De Cock en Scholte daarvan trachten af te houden; dan zullen zij, als dit niet meer kan, hun bezwaren daartegen in liefde, met ernst, met bezonnenheid te kennen geven. Deze mannen waren zeer goed ingelicht omtrent wat er plaats greep in Groningen; zij wisten wat er broeide in het land van Heusden en Altena; zij kwamen telkens weer met hen of met geestverwanten van De Cock en Scholte in aanraking. Zij spraken onderling niet van een verwoed briefschrijven, doch drongen eer aan op het zich wenden tot den koning; zij hielden ze daar niet van af, doch boden daarbij veeleer hulp; ja aleer leden van den kerkeraad van Ulrum zich wendden tot den koning, lieten zij aan een Capadose den inhoud lezen van hun stukken, en werden ook andere Haagsche vrienden daaromtrent op de hoogte gesteld. Het was wel eens moeilijk voor deze afgevaardigden te weten wat te doen. Zoo kwam het voor dat Capadose waarschuwde toch niet het stuk dat hij gelezen had den koning aan te bieden, terwijl Ds Molenaar adviseerde hetzelfde stuk den koning te geven. Neen, men dacht er niet aan dat „briefschrijven” tegen te gaan, immers, was het niet voor Da Costa en Capadose een vanzelfsprekend iets, dat in geval zij aan den koning of aan leden van de koninklijke familie zonden van hun geschriften, dit deden vergezeld gaan van brieven? Van welken hoogst ernstigen en vrijmoedigen geest de inhoud van zulke brieven getuigde vindt men wellicht weinig gedrukt te lezen, doch treffend is het te lezen in de nog haast nimmer geraadpleegde brieven van Capadose, gedurende zijn driejarig verblijf in Scherpenzeel geschreven aan Da Costa, hoe nieuwsgierig, neen, zoo mag ik het niet zeggen, hoe verlangend hij is te weten en te lezen welk antwoord Da Costa wel heeft ontvangen op zijn schrijven. Da Costa sture hem toch die antwoorden; hij zal ze direct terugzenden. Men kan zich niet indenken, noch voorstellen, met welk een liefde deze mannen, en De Cock niet minder, hingen aan het huis van Oranje. Men voelt de heftige bewegingen des gemoeds als men de brieven in de hand heeft waarvan de inhoud tintelt van liefde en brandt van de toegenegenheid des harten tot het huis van Oranje. De sympathie voor, de vereering van, de hoop gebouwd op den prins, den bewonderden held van Waterloo, sprekende uit den eenen brief voor en den anderen na, lijkt ons, om mij niet sterker uit te drukken, een beetje vreemd. Die liefde en hoop dreef hen zich steeds weer tot den koning te wenden en van hem een wending in den loop der dingen te hopen. Hierin was er geen verschil tusschen de Haagsche vrienden en De Cock. En daáruit, na de haast niet te beschrijven teleurstelling ondervonden door De Cock van de zijde der kerkelijke besturen, is te verklaren dat hij van plan was zich nog weer eens te wenden tot den koning. Men vergeet toch niet, dat de regeermacht in de kerk eigenlijk berustte in de hand des konings. Had deze raadslieden gehad die hem hadden gewezen op het onchristelijk en onwettig handelen van de kerkbesturen in Groningen; was de koning metterdaad een overtuigd belijder geweest van de nationaal gereformeerde leer en had hij sympathiek gestaan tegenover de prediking en handhaving dezer leer, hoe gansch anders zou dan de zaak voor De Cock hebben gestaan, hoe geheel anders de loop der dingen zijn geweest. De Cock dan wil nog niet scheiden; ja wijst deze gedachte af, en dat slechts een week vóór dat hij daartoe toch zal komen. Wat moet er dan wel in dezen tusschen tijd zijn voorgevallen? Immers zoo gaarne wordt De Cock voorgesteld als „een stijfhoofdige man, predikant in een vergeten dorp in het Noorden des lands, die niet eens onder Bilderdijs invloed stond”. Onder wiens invloed is het dan dat deze „stijfhoofdige” nu zoo onverwachts van koers schijnt te veranderen en komt tot een daad zoo lang door hem weerstaan?

Uit het kamp der mannen van kerkherstel, van vroeger en van later, klinkt een bijna eenparig en eensluidend antwoord: hij is daartoe gebracht door Scholte! Echter voor ons is nog geen afdoend bewijs voor eenige waarheid de consensus omnium. Bovendien, is deze „opinio” onder de tegenstanders, de mannen van 't herstel, wel eene „communis”? De één toch oordeelt, dat De Cock na de laatste ontmoeting met het provinciaal bestuur slechts „nog een stootje in de richting van afscheiding noodig had, en dat Scholte hem dit gaf”, terwijl anderen spreken van een doordrijven van de scheiding door Scholte. Ook is mij niet duidelijk, of de nadruk moet worden gelegd op „een”, of op „stootje”, of wel op beide woorden. Hoe dit zij: wij zullen trachten duidelijk te maken hoe De Cock tot de afscheiding kwam, en hoe het is geschied, dat hij niet gekomen is tot de uit-

voering van zijn voornemen om „weer brieven te zenden aan den koning, aan de synodale commissie enz.” God kwam tusschenbeide! God sprak en De Cock luisterde en gehoorzaamde. Zoo deelt De Cock zelf mede, en dit getuigenis rust op historische en psychologische gronden.

G. KEIZER.
(Wordt vervolgd.)

Over het a.s. Congres.

Prof. Grosheide schrijft in „N.-H. Kbl.”:

Het artikel, dat we eenige weken geleden in ons blad schreven onder den titel „Gereformeerd” ondervindt in onze kerkelijke pers bestrijding. We blijven getrouw aan ons standpunt om niet aan perspolemie te doen en gaan dus op die bestrijding niet in.

We vinden dat jammer, maar moeten er in berusten. Alleen wilde ik, dat indien iemand zegt: ik ga niet op de bestrijding in, hij het dan ook heelemaal niet deed. De meesten doen het dan toch. Zelfs Prof. Grosheide (zie hieronder). En dat maakt den strijd voor de anderen maar vermoeiend. Overigens zullen wij onzerzijds wel antwoorden, om de eenvoudige reden, dat wij dat een plicht achten. Hebben we gedwaald, dan moeten we dat belijden. Dwalen we niet, dan moeten anderen belijden.

Prof. Grosheide vervolgt:

Maar we moeten wel pogen een misverstand weg te nemen. De bestrijding betreft m. n. hetgeen we schreven over het congres van gereformeerden, dat D.V. in October te Amsterdam zal worden gehouden. In dat opzicht heeft men ons misverstaan en wordt meer uit onze woorden afgeleid, dan we bedoelden te zeggen.

Er is een Engelsch spreekwoord, dat vraagt: wat is een naam? Het bedoelt uit te drukken, dat het er niet veel toe doet, hoe de dingen heeten. We zouden dat volstrekt niet onder alle omstandigheden voor onze rekening nemen. Maar het bevat toch ook een waarheid. De naam zegt niet alles.

De naam zegt niet alles. Volkomen mee eens.

Hij zegt wel eens precies 'omgekeerde van de werkelijkheid. B.v. als dat Congres Prof. Haitjema gereformeerd noemt. Maar juist omdat de naam vaak zoo weinig zegt, of zelfs verkeerd spreekt, moeten we het namen-geven zuiveren. Anders raken we al dieper in de misère. Een naam, zoo zei ik, is een sociaal ding. Duizenden eenvoudigen hangen af van de naamgevingen, die zij uit den mond hunner vertrouwde leiders hooren. Wat is een naam? Bizarer veel.

We lezen verder:

We gelooven, dat er in het geval van het a.s. congres reden is om aan het Engelsche spreekwoord te herinneren. Tegen het honden van congressen of conferenties zelfs met geheel andersdenkenden heeft niemand onder ons bezwaar. In de zendingconferenties vergaderen onze voormannen van jaar tot jaar met ethischen.

Ja zeker, wat mij betreft, doen ze 't ook met de room-schen: dat zou zeer nuttig kunnen zijn voor de praktijk. Maar de ethischen heeten dan toch niet gereformeerd onzerzijds?

Verder:

Nu staat er een congres voor de deur, dat zich zonder eenig voorbehoud plaatst op den grondslag van de gereformeerde belijdenisschriften.

We moeten dit weerspreken. „Zonder eenig voorbehoud”? Maar men heeft met de uiterste zorgvuldigheid gewikt en gewogen, wie wel, wie niet gevraagd zouden worden. De heele zaak is georganiseerd als een vertrouwens-kwestie.

Men heeft niet zonder meer gevraagd: welke groepen aanvaarden de drie formulieren?, dan zullen we de leiding van die groep zonder voorbehoud vragen, mee te doen. Wil men zonder voorbehoud heel de „H.V.-groep”? O neen — alleen maar de minst geteekenden! M.a.w. men keurt en kiest en schift. Dat „zonder voorbehoud” is een illusie; ik kan 't niet anders zien. En nu hebben de schiftende heeren bij hun schifting Prof. Haitjema en anderen in de zeef behouden.

Even verder:

Een congres dient niet om een getuigenis van eenheid te geven, maar om over punten, waarover verschil van meening mogelijk is of bestaat, te spreken.

Uitstekend. Maar, dan moet men geen namen bij voorbaat geven, die eerst na de bespreking kunnen gegeven of geweigerd worden. Overigens vergeten we niet, dat die Calvinistenbond (die tenslotte achter deze heele zaak zit) leiding geven zou door calvinisten voor calvinisten. Dat kan alleen, als ze krachtig waarschuwt tegen Barth-Haitjema.

Vervolgens:

Bij dat spreken zullen de gereformeerde belijdenisschriften beslissen. Mag men nu niet van een congres van gereformeerden spreken?

Zullen de gereformeerde belijdenisschriften beslissen NA het houden van de redevoeringen? Krijgen we dus niet een protocol met de redevoeringen der als gereformeerd aangediende redenaars zelf? Of beslissen de belijdenissen vóór de redevoeringen? Bij de uitnodigingen? M.i. is het voor elken gereformeerde een uitgemaakte zaak, dat als de gereformeerde belijdenisschriften beslissen, Prof. Haitjema niet gereformeerd is. Men kan wel discussiëren op punten, waarover binnen den kring van gelijkgezinden nog verder te praten valt. Hier echter wordt dat gelijkgezind-zijn bij voorbaat publiek verzekerd; bij voorbaat. Men snijdt dus bij de toeziende schare af de onderstelling, alsof ooit zou kunnen blijken, dat iemand, die met het etiketje „gereformeerd” de voordeur binnengekomen was, straks met het etiketje „anti-gereformeerd”, „dynamietlegger” onder het gereformeerde „huis” publiek ter voordeur voor de op voorlichting wachtende schare zou moeten worden uitgeleid.

Vervolgens lezen we:

Ja maar, zegt men, daar komt de heer A. of de heer B., die allerminst de belijdenis handhaaft zooals wij dat wenschen. Gaarne toegegeven. Doch als zulk een geleerde zichzelf plaatst op den grondslag van de gereformeerde belijdenis en met anderen, die dat ook doen, op dien grondslag praten wil, moet men dan aan het congres den naam van gereformeerd of calvinistisch onthouden? Onze christelijke gereformeerde broeders zijn van oordeel, dat wij kerkelijk gereformeerden bedenkelijk afwijken van de belijdenis. Zouden wij het goedkeuren, als zij op dien grond weigerden met ons samen te werken in een Gereformeerde Schoolvereniging?

Ik begrijp het niet. Als de Chr. Geref. met dat probleem zitten, moeten zij weten, wat ze doen. Ik voor mij wil morgen met hen den preekstoel deelen, één belijdenisformulier onderteekenen. Maar met Prof. Haitjema wil ik dat in geen geval. Dat zijn toch heel andere gevallen? Waarom vraagt men wel Dr Haitjema, en niet Dr J. G. Geelkerken, Ds Buskes?

Overigens, Prof. H. valt niet onder de hier aangeduide rubriek: „mensen, die allerminst de belijdenis handhaven, ZOOALS WIJ DAT WENSCHEN”. Het regent of het regent niet. Prof. H. handhaaft de belijdenis, of hij handhaaft ze niet. En dit laatste is het geval. Hij haalt er een streep door. Men moet de dingen niet relativeeren, door te beweren, dat hij ze wel handhaaft, maar op een andere manier. Hij handhaaft ze op geen enkele manier. Want hij is Barthiaan. Aan het eind gekomen zegt Prof. Grosheide:

Laten we elkander niet bestrijden over de vraag, of aan den heer A. of mejuffrouw B. de naam gereformeerd mag worden toegekend. Het is misverstand, als men meent, dat wij zulk een strijd zouden willen voeren.

Ja, maar hoe ver raken we nu van huis? Ik weet er geen eentje, die aan dit „misverstand” lijdt. De bezwaarden meenen juist, dat hier „zulk een strijd” NIET gevoerd wordt door voorgangers, die geroepen zijn, hem wel te voeren.

Ze meenen juist, dat de strijd, die noodig is (ook voor het buitenland) wordt losgelaten, dat de tot voorlichten geroepenen op dwaalwegen voeren, juist door een verkeerd praedicaat te geven.

Verder:

Laten we niet voor ons volk onszelf als de betere gereformeerde voorstellen dan broeder N. N., omdat deze laatste aan den heer A. den naam gereformeerd toekent, welken wij hem meenen te moeten onthouden.

Ik weet niet, op wie dat eerste zinnetje slaat. Ik ken niemand in de geref. pers, die zich als beteren gereformeerde voorstelt dan een ander. Ik ken wel iemand, die een ongereformeerde ongereformeerd noemt, en die daarvoor reden aanhaalt. En die overigens meent, „dat ook goede gereformeerden ongelukkige dingen kunnen doen”. Als Prof. Grosheide dat eerste zinnetje verduidelijken wil, kunnen we er meer van zeggen. Op onduidelijke uitspraken kunnen we niet antwoorden. En een zaak persoonlijk maken, doen we liever niet. Want terecht zegt Prof. Grosheide den eersten zin van het volgende citaatje:

Het komt niet op de namen, maar op de zaken aan. Laten we vragen, wat broeder N. N. doet en schrijft, hoe hij oordeelt over de gedachten van den heer A. en dienovereenkomstig onze meening over N. N. aan ons volk te kennen geven.

Maar juist omdat dat eerste zinnetje in dit citaat juist is, is het tweede onjuist. Moet ik van één der 39 (38?) dames of heeren zeggen, hoe hij over één der andere 38 (37) heeren denkt, dan moet ik het van allen doen. Anders ben ik niet eerlijk. De groep als groep zegt: wij erkennen elkaar als gereformeerd. Daar zijn zuivere geëngageerden der V.U. bij. En waarlijk ook nog een paar Chr. Gereformeerden. Vindt één van hen, dat hij in een onaangename situatie komt, dan is dat zijn eigen schuld. Men is genoeg gewaarschuwd. Maar het is niet goed, nu geprikkeld te worden. Ik heb niet 39 (38) × 39 (38) leoordeelingen uit te lokken (over en weer), doch te rekenen met het feit, dat 39 (38) mensen een spreekkoor vormen: WIJ zijn gereformeerd. En tot die alle zeg ik: dat is niet waar, gij licht ons volk averechts voor. En het buitenland al evenzeer.

Tenslotte: v
weer te geve

Nu doet
door Prof.
gebracht m
Schilder ge
formeerd, c

Op dat pur

Het oord
de dialecti
in den gro

Ik lees dat
niet tegenspr
dat het zoo b

Verder:

Moet m
congres
Haitjema
Noodzak

Ik begrijp
gereformeerde
meerde denk
heeten? Ja en

Verder:

Een voor
het door h
Barthiaan

Mij best. M
naam): 't is
Verder:

Men kan
een congre
kent, kunn

Als men d
reeds zeggen
men toch ni
leven. De fel

Voorts:

Bovendien
hebben, da
Dr Schokke
dialectische

Allemaal p
dan moet ik
Als ik eens w
over Prof. H.
maar hoe he
geval zijn a

Eindelijk:

Indertijd
van Dr M
wingen, in
Kronieksch
kotte z'n r
opvattingen

't lijkt m
op schoolg
of Prof. H.
groep in d

Hier raakt
school-terre
moeten is he
de leider des
confessioneel

gereformeerden h
den wagen c
hoeft men z

„De Geref. K
hooren laat
Vaandel” de

En daarom
dat ze zoóve
gereformeerde
voerder als

Alsof er n
buitenland is
binnenland r
houden. Eth

maar kijk
den helpen
Eindelijk s

Kb. Schouw

In de bl
formeerde
sam riep
werden ge

blijkbaar s
congres u
Bond riep
dat commu

Bond uitg
Ten and
richting
leden late

„richtin
goed geref
de H. Sch
Geref. B

Ten der
baar in di
Hij moet
belaas, bij

dat hij ge
„richtin